Lietas arhīva Nr. KA04-0418-19/22
ECLI:LV:RAT:2019:1014.11520013216.5.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2019. gada 14. oktobrī

Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Brigita Būmeistere,
tiesnese Aina Nicmane,
tiesnesis Guntars Stūris,
piedaloties prokurorei Signei Dombrovskai,
aizstāvim Aldim Liepiņam,
izskatīja atklātā tiesas sēdē apelācijas kārtībā apsūdzētā /pers. F/ aizstāvja Alda Liepiņa apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018. gada 26. novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018. gada 26. novembra spriedumu /pers. F/, personas kods /personas kods/, atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 323. panta pirmajā daļā, un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 6 (sešiem) mēnešiem, bez mantas konfiskācijas.

Apsūdzētajam /pers. F/ piemērotais drošības līdzeklis – uzturēšanās noteiktā dzīves vietā – nolemts saglabāt spēkā līdz sprieduma spēkā stāšanās brīdim, soda izpildi skaitot no aizturēšanas pēc sprieduma spēkā stāšanās.

Kā arī ar spriedumu izlemta rīcība ar lietiskajiem pierādījumiem.

Ar Rīgas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018. gada 26. novembra spriedumu /pers. F/ atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 323. panta pirmajā daļā, tas ir, par to, ka viņš izdarīja kukuļa, tas ir, materiālu vērtību piedāvāšanu un nodošanas mēģinājumu personiski valsts amatpersonai, lai tā, izmantojot savu dienesta stāvokli, neizdarītu kādu darbību kukuļdevēja interesēs, šādos apstākļos:

2016. gada 3. martā ap plkst. 20.39 /pers. F/ vadīja transportlīdzekli /TL marka/, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, pa Mežotnes ielu virzienā no Liepājas ielas uz Ozolnieku ielas pusi, kad aptuveni 40 metru attālumā no krustojumā ar Ozolnieku ielu, transportlīdzekli dokumentu pārbaudei apturēja Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Patruļpolicijas pārvaldes Ceļu policijas bataljona 1. rotas (turpmāk tekstā - Ceļu policijas) jaunākie inspektori Valsts amatpersona un Valsts amatpersona. Ceļu policijas jaunākais inspektors Valsts amatpersona, pieejot pie automašīnas /TL marka/, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, vadītāja Jurija Petročenko, nosauca savu amatu un vārdu, uzvārdu, paskaidroja apturēšanas iemeslu. Pēc vadītāja apliecības un transportlīdzekļa apliecības pārbaudes, /pers. F/ piekrita veikt alkohola pārbaudi, kā rezultātā netika konstatēts alkohols izelpā. Pēc tam, blakus Ceļu policijas dienesta automašīnas bagāžas nodalījumam tika veikta /pers. F/ acu zīlīšu pārbaude ar luktura palīdzību, kuras laikā tika konstatēts, ka acu zīlītes nereaģē uz gaismu. /pers. F/ tika piedāvāts doties uz ekspertīzi /adrese/. /pers. F/ piekrita. Ceļu policijas jaunākais inspektors Valsts amatpersona, ar /pers. F/ piekrišanu, apsēdās pie automašīnas /pers. J/, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, stūres, lai aizbrauktu novietot to blakus mājai /adrese/, /pers. F/ apsēdās priekšējā pasažiera sēdeklī. Atrodoties automašīnas /TL marka/, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, salonā, /pers. F/ paziņoja, ka nevēlās braukt uz ekspertīzi. Saņemot atteikumu doties uz ekspertīzi, Ceļu policijas jaunākais inspektors Valsts amatpersona apstādināja automašīnu /TL marka/, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, izkāpa no tās, un devās uz dienesta transportlīdzekli, kas atradās aptuveni 5 metru attālumā.

Lai netiktu sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols par atteikšanos no narkotisko vai citu apreibinošo vielu ietekmes pārbaudes un izvairītos no Administratīvo pārkāpumu kodeksa 149.^{15} panta astotajā daļā noteiktās administratīvās atbildības un /pers. F/ netiktu vests uz ekspertīzi, /pers. F/, atrodoties starp automašīnu /TL marka/, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, un dienesta automašīnu /TL marka/ NB, valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, piedāvāja valsts amatpersonai - Ceļu policijas jaunākajam inspektoram Valsts amatpersona, kukuli - naudu 390,00 EUR (trīs simti deviņdesmit *euro* 00 centi). Valsts amatpersona - Ceļu policijas jaunākais inspektors Valsts amatpersona paziņoja /pers. F/, ka par to draud kriminālatbildība.

Pēc kā /pers. F/ devās uz savu automašīnu, un, kad atgriezās atpakaļ, iedeva valsts amatpersonai - Ceļu policijas jaunākajam inspektoram Valsts amatpersona, caurspīdīgu dokumentu mapi, kurā starp vairākām A4 formāta lapām bija ievietotas piecas naudas zīmes - Nr. VA6131418185 ar nominālvērtību 10,00 EUR (desmit *euro*), Nr. U37998954509 ar nominālvērtību 20,00 EUR (divdesmit *euro*), Nr. X2989729S812 ar nominālvērtību 20,00 EUR (divdesmit *euro*), Nr. X34034653613 ar nominālvērtību 20,00 EUR (divdesmit *euro*), Nr. L42585054161 ar nominālvērtību 20,00 EUR (divdesmit *euro*), ar kopējo vērtību 90,00 EUR (deviņdesmit eiro), pasakot, ka tur ir apdrošināšana. Ceļu policijas jaunākais inspektors Valsts amatpersona ar mapi aizgāja uz dienesta transportlīdzekli, kur apgaismojumā aplūkojot mapi no ārpuses, ieraudzīja, ka tajā atrodas naudas zīmes. Kukuļa nodošana nenotika līdz galam no /pers. F/ gribas neatkarīgu apstākļu dēļ, jo valsts amatpersona - Ceļu policijas jaunākais inspektors Valsts amatpersona, kukuli nepieņēma un par notikušo paziņoja Valsts policijas Operatīvās vadības nodaļas dežurantam.

Par augstākminēto pirmās instances tiesas spriedumu apelācijas sūdzību iesniedzis apsūdzētā /pers. F/ aizstāvis A. Liepiņš, lūdzot atcelt pirmās instances tiesas spriedumu un pilnībā attaisnojot /pers. F/ viņam celtajā apsūdzībā.

Sūdzības autors norādījis, ka apsūdzētais savas faktiskās darbības ir atzinis, bet spriedumā pirmās instances tiesa nav vērtējusi pierādījumus par iemesliem, kādēļ apsūdzētais izdarīja materiālu vērtību piedāvāšanu un nodošanas mēģinājumu valsts amatpersonai.

Apelācijas instances tiesas sēdē apsūdzētais /pers. F/ sava aizstāvja apelācijas sūdzību uzturēja tikai daļā par noteikto sodu un paskaidroja, ka savu vainu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 323. panta pirmajā daļā, atzīst pilnībā, nožēlo izdarīto, tas ir, viņš atzīst, ka deva kukuli Ceļu policijas darbiniekam. Lūdza mīkstināt piespriesto sodu un ir gatavs izciest sodu arī piespiedu darbu veidā. Uzskata, ka viņa rīcība nebija ētiska. Viņam bija divi administratīvie sodi, kuri ir izciesti un nomaksāti.

Apsūdzētais /pers. F/ lūdz ņemt vērā, ka viņš ir vienīgais meitas – /pers. K/ – apgādnieks, kurai ir 9 gadi un mācās ceturtajā klasē. Bērns pa darbdienām dzīvo pie viņa, bet brīvdienās pie mātes. Lūdz ņemt vērā, ka viņam ir vidējā speciālā izglītība, strādā, viņam ir māte, kas slimo ar onkoloģisku slimību.

Motīvu daļa

Tiesas kolēģija, noklausījusies apsūdzētā /pers. F/ paskaidrojumus, prokurores un aizstāvja viedokļus, iepazinusies ar krimināllietas materiāliem apelācijas sūdzības ietvaros, ar apelācijas sūdzības būtību un motīviem, uzskata, ka pirmās instances tiesas spriedums ir atceļams daļā par /pers. F/ noteikto sodu.

Tiesas kolēģija norāda, ka nosakot sodu apsūdzētajam /pers. F/ jāņem vērā Krimināllikuma 46. panta otrās un trešās daļas nosacījumi, tas ir, izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturs, radītais kaitējums, vainīgā personība, atbildību mīkstinošie un pastiprinošie apstākļi, kā arī minētā likuma 35. panta otrās daļas nosacījumi, ka soda mērķis, ir (1) aizsargāt sabiedrības drošību, (2) atjaunot taisnīgumu, (3) sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, (4) resocializēt sodīto personu un (5) panākt, lai notiesātais un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Par apsūdzētā /pers. F/ personību noskaidrots, ka

- viņš ir agrāk tiesāts, sodāmība dzēsta, citu kriminālprocesu nav;
- administratīvi sodīts par pārkāpumiem ceļu satiksmē;
- strādā SIA "/Nosaukums/" par celtnieku, no darba vietas raksturojas pozitīvi;
- ir vidējā speciālā izglītība;
- neprecējies, bet apgādībā nepilngadīga meita, bērna māte nestrādā;
- ir patstāvīga dzīves vieta;
- ir māte, kura slimo ar onkoloģisku slimību.

Saskaņā ar Krimināllikuma 7. panta ceturto daļu noziedzīgi nodarījumi, kas paredzēti Krimināllikuma 323. panta pirmajā daļā, ir pieskaitāmi pie smagiem noziegumiem.

Krimināllikuma 47. panta otrā daļa noteic, ka nosakot sodu, par atbildību mīkstinošu apstākli var atzīt arī citu ar izdarīto noziedzīgo nodarījumu saistītu apstākli, kurš šajā likumā nav paredzēts.

Tiesas kolēģija uzskata, ka par apsūdzētā /pers. F/ atbildību mīkstinošu apstākli saskaņā ar Krimināllikuma 47. panta otro daļu var atzīt to, ka viņš savu vainu atzina un nožēloja izdarīto.

Augstākā tiesa atzinusi, ka jaunu Krimināllikuma 46. pantā ietverto apstākļu, tostarp Krimināllikuma 47. pantā paredzēto atbildību mīkstinošo apstākļu konstatēšana, ir pamats soda mēra pārskatīšanai, ja sods bijis noteikts, neņemot vērā šos apstākļus (Sk. SKK-154/2016), tas ir, apelācijas instances tiesa, izskatot lietu apelācijas kārtībā, var atzīt par atbildību mīkstinošiem apstākļiem tādus apstākļus, kādus nebija konstatējusi pirmās instances tiesa un konstatētajiem atbildību mīkstinošajiem apstākļiem ir nozīme soda noteikšanā (Sk. SKK-78/2016).

No minētajām Augstākās tiesas atziņām ir secināms, ka apelācijas instances tiesai konstatējot atbildību mīkstinošu apstākli, kuru nebija konstatējusi pirmās instances tiesa, ir pamats apsūdzētajam /pers. F/ pirmās instances tiesas noteikto sodu mīkstināt.

Krimināllikuma 48. panta pirmās daļas 12. punkts noteic, ka par atbildību pastiprinošu apstākli var atzīt, to, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē.

Pirmās instances tiesa saskaņā ar Krimināllikuma 48. panta pirmās daļas 12. punktu par apsūdzētā /pers. F/ atbildību pastiprinošu apstākli ir atzinusi to, ka apsūdzētais /pers. F/ noziedzīga nodarījuma veikšanas brīdī ir atradies narkotisko vielu ietekmē, un minētajai atziņai pievienojas arī tiesas kolēģija.

Tiesas kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā norādītajam, ka atbildību pastiprinoša apstākļa esamība jau pati par sevi liedz iespēju tiesai noteikt pantu sankcijās paredzēto minimālo sodu, tādejādi soda mēram jābūt bargākam (sk.: Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2006. gada 8. februāra lēmums lietā Nr. SKK 01-74/06).

Tiesas kolēģija norāda, ka no subjektīvās puses kukuļdošanu var izdarīt tikai ar tiešu nodomu, jo vainīgā persona apzinās, ka viņa piedāvā, apsola vai dod kukuli valsts amatpersonai personiski, vai izmantojot starpnieku, un to apzināti veic. Par tiešu nodomu liecina arī kukuļdošanas īpašais nolūks – panākt, lai valsts amatpersona, izmantojot savu dienesta stāvokli, izdarītu vai neizdarītu kādu darbību paša kukuļdevēja vai citas personas interesēs. (sk. Uldis Krastiņš, Valentija Liholaja, Diāna Hamkova, Krimināllikuma komentāri, trešā daļā (XVIII-XXV), 2016, 605 lpp.)

Tiesas kolēģija norāda, ka pie soda noteikšanas tiek ņemts vērā, ka noziedzīgo nodarījumu pēc Krimināllikuma 323. panta pirmās daļas no subjektīvās puses var izdarīt ar tiešu nodomu, tas ir, apsūdzētais /pers. F/ apzinājās savu darbību pretlikumību, par to liecina fakts, ka apsūdzētais /pers. F/ apelācijas instances tiesas sēdē savu vainu atzina un nožēloja, tas ir, atzina, ka deva kukuli Ceļu policijas darbiniekam tam pildot savus amata pienākumus.

Apelācijas instances tiesas sēdē prokurore izteica savu viedokli, ka apsūdzēto /pers. F/ ņemot vērā lietas apstākļus, vainas atzīšanu un izdarītā nožēlošanu var sodīt ar nosacītu sodu.

Krimināllikuma 55. panta pirmā daļa noteic, ka, ja, nosakot sodu – brīvības atņemšana – ilgāku par trim mēnešiem, bet ne ilgāku par pieciem gadiem, tiesa ņemot vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, vainīgā personību un citus lietas apstākļus, iegūst pārliecību, ka vainīgais, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus, tā vainīgo var notiesāt nosacīti.

Tiesas kolēģija norāda uz Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2007. gada 16. oktobra lēmumā ietverto atziņu saistībā ar nosacītas notiesāšanas piemērošanu, ka tiesai nav pienākums noteikt nosacītu sodu pat tad, ja nepastāv atbildību pastiprinoši apstākļi, jo viens no nosacītas notiesāšanas priekšnoteikumiem ir tiesas pārliecība, ka apsūdzētais, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus (sk.: SKK-602/2007).

Tiesas kolēģija norāda, ka no Krimināllikuma 55. panta pirmās daļas, gan no Augstākās tiesas atziņas ir secināms, ka tiesai jārodas pārliecība, ka apsūdzēto var notiesāt nosacīti, ja viņš neizciešot sodu turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus, un, ka tikai tad, ja tiesai ir radusies šāda pārliecība tā apsūdzēto var notiesāt nosacīti.

Augstākā tiesa 2017. gada 23. februāra lēmumā lietā Nr. SKK-68/2017 norāda, ka tiesai ir jāmotivē Krimināllikuma 55. panta piemērošana, bet nav jāmotivē, kāpēc tā nepiemēro Krimināllikuma 55. pantu. Šāds atzinums izriet no Kriminālprocesa likuma 527. panta otrās daļas 6. punkta, kur

noteikts, ka notiesājoša sprieduma motīvu daļā tiesa norāda motīvus par konkrētā soda piemērošanu. Notiesāt vainīgo nosacīti nav tiesas pienākums, bet gan izvēle, ja tiesa to atzīst par nepieciešamu (sk. Augstākās tiesas 2014. gada 3. jūlija lēmumu lietā Nr. SKK-420/2014).

Tiesas kolēģija norāda, ka tiesai nav saistošs prokurora viedoklis par apsūdzētajam nosakāmo sodu (sk. Augstākās tiesas Senāta lēmumi Nr. SKK-501/2007, SKK-303-16), bet dotajā gadījumā tiesas kolēģija pievienojas prokurores viedoklim, ka apsūdzēto /pers. F/ var notiesāt nosacīti.

Tiesas kolēģija uzskata, ka ņemot vērā to, ka apsūdzētais /pers. F/ apelācijas instances tiesā savu vainu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 323. panta pirmajā daļā, atzina un nožēloja izdarīto, viņš uz noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdi bija agrāk nesodīts, līdz šim citus jaunus noziedzīgus nodarījumus nav izdarījis, kā arī ņemot vērā viņa personību, ģimenes stāvokli un citus lietā konstatētos apstākļus, tiesas kolēģija nonākusi pie pārliecības, ka apsūdzētajam /pers. F/ sodu var noteikt nosacīti ar pārbaudes laiku. Turklāt tiesas kolēģija uzskata, ka apsūdzētajam /pers. F/ var noteikt tādu nosacītu sodu, kādu tiesas debatēs norādīja prokurore, jo uzskata, ka tieši šāds sods būs samērīgs noziedzīgā nodarījuma smagumam, apsūdzētā personībai un citiem lietā konstatētajiem apstākļiem.

Tiesas kolēģija uzskata, ka apelācijas sūdzība ir apmierināma tās uzturētajā apmērā daļā par sodu un pirmās instances tiesas spriedums atceļams daļā par noteikto sodu un šajā daļā taisāms jauns nolēmums.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 563. panta pirmās daļas 3.punktu, Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija

nosprieda

Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018. gada 26. novembra spriedumu atcelt daļā par noteikto sodu.

/pers. F/ par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 323. panta pirmajā daļā sodīt ar brīvības atņemšanu uz 4 (četriem) mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta nosacījumiem pārbaudes laiku /pers. F/ noteikt uz 6 (sešiem) mēnešiem.

/pers. F/ ir pienākums reģistrēties Valsts probācijas dienesta teritoriālajā struktūrvienībā atbilstoši savai deklarētajai dzīvesvietai desmit darbdienu laikā pēc tiesas nolēmuma spēkā stāšanās.

Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedumu atstāt negrozītu.

Spriedumu var pārsūdzēt 10 dienu laikā Augstākajā tiesā Krimināprocesa likuma 574. un 575.pantos paredzētajos gadījumos, iesniedzot sūdzību vai protestu Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijā.

Nolēmuma pieejamības diena – 2019. gada 1. novembrī.

Tiesnese B.Būmeistere

Tiesnese A. Nicmane

Tiesnesis G. Stūris